

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No:1963/10

Karar No:1963/61

Karar Tarihi:18/3/1963

Resmi Gazete tarih/sayı:16.5.1963/11404

İstemde bulunan : Y. T. P. Meclis Grupu adına Başkanı Sadık Perinçek.

İstemin konusu : Muhtaç çiftçiye dağıtılmak üzere kamulaştırılan arazi bedellerinin, 1944 yılı vergi kıymetinin dört katı olacağına mütedair 4753 sayılı kanunun 21 inci maddesi ile, 19/10/1960 gün ve 105 sayılı kanunu yürürlükten kaldıran 18/10/1962 gün ve 81 sayılı kanunun 2 nci maddesinde yeralan (Yürürlükteki kanun hükümlerine göre) ibaresinin 334 sayılı Anayasa'nın 38 inci maddesine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmiştir.

İlk inceleme:

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15 inci maddesi uyarınca yapılan İlk incelemede, başvurma; Anayasa'nın 149. ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı kanunun 21., 22., 25 ve geçici 5. maddeleri hükümlerine uygun görüldüğünden esasın incelenmesine karar verildikten sonra düzenlenen rapor, 4753 sayılı kanun ile gerekçesi, komisyon raporları, B. M. Meclisi müzakere tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü;

Kanun metinleri:

A) İptali istenen 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun 5618 sayılı kanunla değişik 21 inci maddesi: (Kamulaştırmalarda, 1944 Bütçe yılı arazi vergisine matrah olan kıymetin dört katı kamulaştırma karşılığıdır.

1944 Bütçe yılı başında kesinleşmiş değeri bulunmayan arazide, bu değer Vergi Usulü Kanunu gereğince yetkili komisyonlar tarafından belli edilir. Ancak bu değer, çevrelerindeki en yakın benzeri arazinin 1944 Bütçe yılı vergisine matrah olan değerlerden fazla olamaz. Bu yolla bulunan değer kesinleştikten sonra, dört katı kamulaştırma karşılığı olur. Bu fıkra gereğince tesbit olunacak değere Vergi Usulü Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir.

Hazinece taksitle satılmış olupta kamulaştırma tarihinde taksit bedelleri tamamen ödenmemiş, olan arazinin, ihale tarihinden kamulaştırma tarihine kadar geçen her yıl için ihale "bedelinden % 5 tenzil edildikten sonra kalan miktar vergi kıymetinden fazla olduğu takdirde, kamulaştırma bedeli olarak kabul edilir.)

B) İptali istenen ibarenin yer aldığı 18/10/1962 gün ve 81 sayılı kanunun 2 nci maddesi : 19/10/1960 günlü ve 105 sayılı kanun uyarınca tasfiye komisyonları tarafından el konulan menkul mallar ve aynı şekilde el konulan gayrimenkuller ile 4753 sayılı kanuna göre kamulaştırılmış bulunan gayrimenkullerden beşbin dönüme kadar (Beşbin dönüm dâhil hali hazır durumları ile sahiplerine iade olunur.

19/10/1960 günlü ve 105 sayılı kanunun uygulanmasında, "toprakları 4753 sayılı kanuna göre kamulaştırılanlar, bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 90 gün içinde, kamulaştırma muamelelerine, ve Bedeline yürürlükteki kanun hükümlerine göre itiraz edebilirler.

Gerekçe :

Esas No:1963/10
Karar No:1963/61

Anayasa'nın kişilere sağladığı hakların en önemlilerinden biriside mülkiyet hakkıdır. Bu hakkın sınırlanması veya ortadan kaldırılması ancak kamu yararının gerektirdiği hallerde caizdir. Anayasa'nın 38 inci maddesi, bu esası koymuş ve kamu yararının gerektirdiği hallerde de, gerçek karşılıkları peşin ödenmek şartıyla kişilerin taşınmaz mallarının, kamulaştırılmasını kabul etmiştir. Bu konuda en önemli unsur, (Gerçek karşılığın peşin ödenmesi) dir. (Gerçek karşılık) deyimi, kamulaştırma günündeki serbest alım satımla beliren tam değeri ifade eder.

Toprağı olmıyan veya yeter derecede bulunmıyan muhtaç çiftçilere dağıtılmak üzere, 4753 sayılı kanunda yazılı esas ve usullere uyulmak şartıyla, kişilerin özel mülkiyetinde bulunan taşınmaz malların kamulaştırılması caiz ise de, sözü geçen kanunun değişik 21 inci maddesinde kamulaştırılacak taşınmaz mala değer biçmek için kanun koyucu karine sistemine dayanmış ve kamulaştırma parasının, 1944 Bütçe yılı Arazi Vergisine matrah olan değer dördü katı olacağını kabul etmiştir. Görülüyor ki bu tutum, Anayasa'nın şart koştuğu (Gerçek karşılık) verilmesi esası ile bağdaşmamakta ve Anayasa'nın 38 inci maddesine aykırı bulunmaktadır. Bu bakımdan anılan kanunun 21 inci maddesinin iptali gerekir.

18/10/1962 gün ve 81 sayılı kanunun 2 nci maddesine ilişkin isteme gelince : Kanunun, kamulaştırma muamelelerine ve bedeline itiraz için koyduğu doksan günlük süre, yayınlandığı, 23/10/1962 gününe göre geçmiş olmakla beraber, bu maddenin atıfta bulunduğu 4753 sayılı kanunun 21 inci maddesi hükmü işbu kararla ortadan kaldırılmış olduğundan, iptal konusu yapılan ibarenin artık Anayasa'ya aykırılığı söz konusu olamaz. Bu bakımdan sözü geçen 81 sayılı kanunun 2 nci maddesindeki (... yürürlükteki kanun hükümlerine göre itiraz edebilirler) ibaresine ilişkin iptal isteminin reddi gereklidir.

Sonuç :

Yukarıda açıklanan sebeplerden ötürü ;

1- 4753 sayılı kanunun, 5618 sayılı kanunla değişik 21 inci maddesinin iptaline ;

2- 18/10/1962 gün ve 81 sayılı kanunun 2 nci maddesinin 2 nci fıkrasındaki (..... Yürürlükteki kanun hükümlerine göre itiraz edebilirler) ibaresine ilişkin iptal isteminin reddine :

18/3/1963 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Sünuhi Arsan

Başkanvekili
Tevfik Gerçeker

Üye
Rifat Göksu

Üye
İ. Hakkı Ülkmen

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İhsan Keçecioğlu

Üye
Salim Başol

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye

Üye

Üye

Üye

Esas No:1963/10
Karar No:1963/61

Hakkı Ketenođlu

Fazıl Uluocak

Ekrem Korkut

Ahmet Akar

Üye

Muhittin Gürün

Üye

Lütfi Ömerbaş

Üye

Ekrem Tüzemen